

Sirküler Tarihi : 13.05.2009

Sirküler No : 2009/076

ÇEKLERE GEÇİCİ BİR SÜRE İLE SINIRLI OLARAK VADE GETİRİLMİŞ OLSA DA İLERİ TARİHLİ ÇEKLERİN REESKONTA TABİ TUTULAMAYACAĞI HAKKINDA 41 SAYILI VUK SİRKÜLERİ

2009/57 sayılı Sirkülerimiz ve 2009/47 sayılı Duyurumuz'da açıklandığı üzere, 5838 sayılı Kanun'la 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi Ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanuna geçici 2 nci madde eklenmek suretiyle 31.12.2009 tarihine kadar geçerli olmak üzere, çeklerin üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap banka ibrazının geçersiz olduğu hükme bağlanmıştır. Böylece çeklere geçici bir süre için vade getirilmiş bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Vergi Usul Kanunu'nun 281'inci maddesinde, vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacakların değerlendirme gününün kıymetine irca olunabileceği, bir başka ifade ile reeskonta tabi tutulabileceği belirtilmiştir. Vergi Usul Kanunu'nun gerek bu maddesinde ve gerekse diğer maddelerinde "senet" tabirinden ne anlaşılması gerektiği açıklanmamıştır. Bu nedenle konunun Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde çözüme kavuşturulması gerekir.

2009/57 sayılı Sirkülerimiz ve 2009/47 sayılı Duyurumuz'da belirtildiği üzere bizim görüşümüz, çeklerin senet niteliğinde olduğu ve yapılan düzenleme ile geçici bir süre için çeklere vade getirilmiş olduğundan reeskonta tabi tutulabileceği yönündedir. Çünkü Maliye Bakanlığı'nın bugüne kadar vadeli çeklerde reeskont uygulamasını kabul etmemesinin temel gerekçesi, çeklerde vade olmaması, başka bir ifade ile çeklerin bir ödeme aracı olmasıdır.

Bazı yazarlar da, söz konusu düzenleme ile çeklere vade getirildiği, VUK'nun 3'üncü maddesi gereğince çeklerin de senet olarak kabul edilmesi gerektiği, bu nedenle geçici bir süre ile sınırlı olarak vadeli çeklerin reeskonta tabi tutulabileceği görüşünü savunmuşlardır.¹

Ancak Maliye Bakanlığı ekte bilgilerinize sunulan 41 sayılı VUK Sirkülerinde, 5838 sayılı Kanun'la yapılan düzenleme ile geçici bir süre ile sınırlı olarak çeklere vade getirilmiş olsa da, düzenlemenin çekleri senet haline getirmediğini, dolayısıyla 5838 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemeye uyan çeklere de reeskont uygulanamayacağını belirtmiştir.

Bu açıklama karşısında vadeli çeklerin reeskonta tabi tutulması vergisel açıdan risk alınması anlamına gelecektir. 2009 yılının ilk üç geçici vergi döneminde yukarıda belirtilen düzenlemeye istinaden portföylerindeki vadeli çekleri reeskonta tabi tutan mükelleflerin cezalı tarhiyata maruz kalmaları söz konusu olabilecektir. Böyle bir tarhiyatın yargıda mükellef lehine sonuçlanması ihtimali yüksek bulunmakla birlikte, risk alındığı hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

¹ Dr. A.Bumin DOĞRUSÖZ, "Vadeli Çekte Reeskont", 2.4.2009 tarihli Referans Gazetesi

Değerlendirilmesi gereken bir alternatif de, geçici vergi beyannamelerinin ihtirazi kayıtla verilerek tahakkukun vadeli çek reeskontuna isabet eden kısmının dava konusu edilmesidir. Reeskont uygulamasında, gider (veya gelir) olarak dikkate alınan tutar, takip eden dönemde gelir (veya gider) olarak dikkate alındığından, yapılan reeskont işleminin vergisel etkisi sadece bir dönemle sınırlıdır. Dolayısıyla reeskont yapılması durumunda alınacak risk de bir dönemle sınırlı demektir. Bu nedenle ihtirazi kayıtla beyanda bulunma seçeneğini önermiyoruz.²

Kaldı ki yılsonunda 5838 sayılı Kanun'la yapılan düzenleme hükmünü kaybedeceğinden, kurumlar vergisi bakımından vadeli çeklerde eski duruma dönülecek, yani reeskont uygulaması çok riskli hale gelecektir. Bu nedenle bizim tavsiyemiz, ihtirazi kayıtla beyanda bulunup dava açmak yerine, ya reeskont uygulamamak ya da riskine katlanıp reeskont uygulamaktır.

Saygılarımızla.

---

² Vadeli çek üzerinden hesaplanan reeskont giderinin, olması gereken geçici vergi matrahının % 10'unu aşmaması durumunda herhangi bir tarhiyat yapılaması söz konusu değildir.

“T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelir İdaresi Başkanlığı

VERGİ USUL KANUNU SİRKÜLERİ / 41

Konusu : Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması
Tarihi : 12/05/2009
Sayısı : VUK-41/2009-3/ Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması-1
İlgili olduğu maddeler : Vergi Usul Kanunu Madde 281, Madde 285

1- Giriş

5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 18 inci maddesiyle 3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi Ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanuna geçici 2 nci madde eklenmiştir. Bu maddede, "31.12.2009 tarihine kadar, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir." hükmüne yer verilmiştir.

Sözü edilen Kanunla getirilen düzenlemeye yönelik olarak mükelleflerin, geçici bir süre ile sınırlı olarak vade getirilmiş olan ileri tarihli çeklerin artık senet olarak kabul edilerek Vergi Usul Kanununun reeskont konusundaki düzenlemeleri karşısında reeskonta tabi tutulup tutulmayacağı hususunda tereddüte düştükleri anlaşılmış olup, mükellefler açısından uygulama birliğinin sağlanması için aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

2- Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması

Bilindiği üzere, Ticaret Hukukumuzda çek, keşidecinin mevduatının bulunduğu bankaya, bu mevduattan belirli bir meblağı kendisinin öngördüğü kişilere ödemesi için vermiş olduğu yetkiyi ortaya koyan bir kambiyo senedir. Bununla birlikte, çeki, diğer kambiyo senetlerinden ayıran en önemli özellik, onun bir ödeme aracı olmasıdır. Çek, poliçe ve bono gibi kredi fonksiyonuna sahip değildir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 692 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan çeklerin çek niteliğini haiz olabilmesi için;

- 1- Çek Kelimesini
- 2- Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesini
- 3- Ödeyecek kimsenin "muhatabın" ad ve soyadını,
- 4- Ödeme yerini,
- 5- Keşide "Düzenleme" gününü ve yerini,
- 6- Çeki çeken kimsenin (keşidecinin) imzasını

ihativa etmesi zorunlu olup, sayılan unsurlardan bir veya birkaçının bulunmaması o belgeyi çek olmaktan çıkaracaktır.

Görüleceği üzere, çekte bulunması gerekli unsurlardan olan keşide günü (tarihi) çekin ödenmek üzere muhataba ibraz süresinin belirlenmesinde önem taşımakta ve keşide tarihi çekin düzenlendiği andaki tarih olarak kabul edilmektedir.

Asıl olarak Türk Ticaret Kanunun'da sayılan diğer kıymetlerden farklı olarak çekte vade bulunmamaktadır. Zira anılan Kanunun 707 inci maddesinin 1 inci fıkrasında çekin görüldüğünde ödeneceğine, buna aykırı herhangi bir kaydın yazılmamış hükmünde olacağına ilişkin hüküm bulunmakta ve ileri tarihli olarak düzenlenmiş bulunan çekler görüldüğünde ödenmek durumundadır.

Çekleri diğer kambiyo senetlerinden olan bono ve poliçeden ayıran en önemli özellik çekin ödeme aracı olması, bono ve poliçelerin sahip olduğu kredi fonksiyonuna sahip olmamasıdır. Ancak uygulamada çekin senet gibi kullanılıyor olması ona hukuken senet niteliği kazandırmaz. Çekin senet olarak kabul edilebilmesi için Kanunen senet niteliklerine haiz olduğunun hükme bağlanmış olması şarttır.

Öte yandan, 5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 18 inci maddesiyle 3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanuna eklenen geçici 2 nci maddesinde, "31.12.2009 tarihine kadar, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir." hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu 18 inci maddenin gerekçesinde, bu maddenin belirli bir süreyle çekin, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersiz kabul edilerek ekonomik sıkıntılarla çeklerin zamanında ödenememesi sonucunda ticari hayatta karşılaşılan sorunlara ve mağduriyetlere çözüm üretilmesi amacıyla yapıldığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu düzenleme ile çeklerin bono ve poliçeler gibi vadeli senet haline getirilmesi amaçlanmamıştır.

Görüldüğü üzere, getirilen yeni düzenlemedeki amaç, çeke vade konulması ya da ileri tarihli çek düzenlemesinin sağlanması olmayıp, madde hükmü ile belirlenen tarihe kadarki süreç zarfında, çeklerin kullanılmasıyla ilgili olarak ticari hayatta karşılaşılan sorunların ve bu sebeple yaşanan mağduriyetlerin giderilmesidir.

Zira, Türk Ticaret Kanununun hükümleri gereğince çeke vade konulması kabul edilmemiş, hatta çekte vade belirtilmiş olsa bile konulmamış sayıldığına hükmolunmuştur.

Yeni getirilen düzenlemenin 3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanunda yapılmış olması, yeni getirilen düzenleme tarihine kadar zaten ileri tarihli çek keşide edilmesinden ötürü, çek hamilleri ile keşideci arasında cereyan eden hukuki sorunları bertaraf etme amacının bir göstergesi niteliğinde olup, ödenmesine ilişkin ekonomik nedenlerle kısıtlayıcı bir düzenleme olarak görmek gerekir. Yapılan düzenleme ile ileri tarihli çek keşidesinin yasal olarak ta mümkün kılınmış olması, çekin "çek" olma niteliğine halel getirmemekte ve bir kredi aracı değil, yine ödeme aracı olma niteliğini korumaktadır.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 281 inci maddesinde "Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerleme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile değerlendirme günü kıymetine irca ederler." hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun 285 inci maddesinde de "Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasına resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar." hükmü bulunmaktadır.

Buna göre, Vergi Usul Kanunu uyarınca vadesi gelmemiş olan alacak ve borç senetlerinin reeskonta tabi tutulması gerekecektir. Ancak bir ödeme aracı olarak kullanılan çeklerin vadeli düzenlenmiş olması adına çek düzenlenen yükümlünün ancak değerlendirme gününde vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar için uygulanması öngörülen Vergi Usul Kanununda yer alan reeskont uygulamasından yararlanmasına imkan tanımamaktadır.

3-Sonuç

Uygulamada birliğin sağlanması amacıyla, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, 5838 sayılı Kanunla yapılan düzenlemenin amacının, çeki vade konulması ya da ileri tarihli çek düzenlenmesinin sağlanması olmayıp, madde hükmü ile belirlenen tarihe kadarki süreç zarfında, çeklerin kullanılmasıyla ilgili olarak ticari hayatta karşılaşılan sorunların ve bu sebeple yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi ve sadece çekin tahsilinin üzerindeki keşide tarihinden önce olamayacağına yönelik olmasıdır.

Bu nedenle, çekin ödeme aracı olmasından dolayı senet olarak kabul edilmesi imkan dahilinde bulunmadığından 5838 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle yapılan düzenlemeye uyan çeklere de reeskont uygulanması mümkün değildir."